

שקיות הפתעה

מגפת שקיות הניילון

/ אביב לביא 23/9/13

הסתיו הוא שעתו היפה של הים בישראל. החופים הולכים ומתרוקנים, הטמפרטורה מזמינה והבוקר האכזרי של אוגוסט מתחלף בגוני טורקיז וכסף. אי לכך, בסוכות הלכנו לים. הכול היה מאוד מבטיח, עד שבכניסה למים גילינו שאמנם נחילי המדוזות כבר לא כאן - אבל את מקומם תפסו יצורים אחרים שצפים במים בצפיפות, והמגע איתם מעורר גועל: ים של שקיות ניילון.

את זרם הפלסטיק הים לא קיבל ממערכת הביוב העירונית או משפכים של מפעל תעשייתי. את המתנה הזו הוא קיבל מאיתנו: כמו אקדח במחזה של צ'כוב, השקיות שאנחנו קוטפים בהמוניהן בקופות בסופרים מופיעות אחר-כך בחוף. ביום נשיב, השקיות הללו - שעם ישראל משליך באדיבותו על החוף - מסתחררות עם הרוח, מבצעות נחיתה רכה על הגלים והופכות ים חלומי של סתיו לים של טינופת.

כבר שנים מדברים על הצורך להפחית את מספר השקיות שבהן משתמשים בישראל. מדברים הרבה, ולא עושים דבר. להערכת המשרד להגנת הסביבה, הישראלים משתמשים ב-2.2 מיליארד שקיות בשנה. כל אחד מאיתנו צורך בממוצע 275 שקיות בשנה, כמעט שקית ליום. יש הטוענים שיש הפרזה בנזק שמיחוס לשקיות: על-פי מחקר שערך **מכון שמואל נאמן** בטכניון, השקיות מהוות פחות מ-1% מהפסולת בישראל. הנתח הנומינלי שלהן אולי קטן, אבל הניראות שלהן בדרכים, בשטחים הפתוחים ובחופים גדולה מאוד, וכך גם הפגיעה בבעלי החיים שמסתבכים בהן ובולעים אותן בטעות.

שקיות הניילון הפכו לסמל העידן החד-פעמי, שבו האדם צורך בלי חשבון מוצרים שתוחלת החיים שלהם נמשכת כאורך הנסיעה מהסופר הביתה. אנחנו משתמשים בשקית חמש דקות, ואחר-כך לוקח לה 500 שנה להתכלות.

השר להגנת הסביבה, עמיר פרץ, הודיע השבוע שהוא מתכוון למגר את מגפת השקיות. פרץ, פורסם ב"ידיעות אחרונות", זימן את קברניטי רשתות השיווק הגדולות ובישר להם שהוא עוד לא החליט איך בדיוק זה יקרה - אבל זה יקרה: סוף עידן השקיות, או לפחות השקיות שמחולקות חינם, בדרך. לרשתות השיווק אין עניין להכשיל את המהלך: השקיות עולות להן ביוקר, והן ישמחו להפסיק לחלק אותן בחינם.

המודל האירי: שקל לשקית

נראה, כי פרץ מחפש נושא שעליו הוא יכול להסתער ולהותיר חותם. השקיות עשויות להתגלות כהימור לא רע. קודמו גלעד ארדן, שהיה שר אקטיבי ומחויב, טיפל בסוגיית השקיות באופן מגומגם ובשטח לא השתנה דבר. השקיות נוגעות בחייו של כל אזרח ואם פרץ יצליח לחולל מהפכה כולם יזכרו מי אחראי לה.

השאלה היא, מה הדרך הנכונה לבצע מהפכה כזו. פרץ מדבר על "תקופת הסתגלות" שבה רשתות השיווק יחלקו בקופות תיקים רב-פעמיים כדי שהקונים יתרגלו להשתמש בהם במקום בשקיות. לטעמי, התיקים הרב-פעמיים מיותרים. לפני שנתיים-שלוש הם היו פופולריים וחילקו אותם בכל מקום. בבתים רבים בישראל יש ערימות של תיקים כאלה, והם

עצמם כבר הפכו למפגע סביבתי. לעם ישראל לא חסרים תיקים רב-פעמיים. מה שכן חסר, זו המודעות לקחת אותם איתנו כשיוצאים לקניות. כל עוד נקבל בקופה שקיות בחינם, אין לנו תמריץ לסחוב את התיק מהבית.

הסוגיה מורכבת יותר מכפי שנדמה. כל אסטרטגיה שתיבחר עלולה להיתקל בקשיים, אבל בסופו של דבר נראה כי המודל שמתאים לישראל הוא המודל האירי: שקל לשקית. כשהשקיות בקופות ייגבו מאיתנו מחיר שאי אפשר להתעלם ממנו, כל תרבות הקנייה תשתנה. וכן, אנחנו מסוגלים להשתנות. פעם אמרו שהישראלים לא ימחזרו מכלי פלסטיק. מאז, מוחזרו כאן מיליארדי בקבוקים. ישראלים שחיים באירופה עושים קניות כמו כולם: הם מביאים תיק גדול מהבית.

באירלנד, צריכת השקיות צנחה בכ-90% אחרי שהתחילו לגבות עבורן תשלום (בתחילה 15 יורוסנט ואחר-כך 22 יורוסנט לשקית). אמנם יש מקומות שבהם זה פחות הצליח, אבל צריך לתת לזה הזדמנות, אחרת לא נדע מה מתאים לישראל. שקל לשקית, והים בסתיו יהיה באמת צלול ומזמין.

הכותב הוא מגיש התוכנית 'יהיה בסדר' בגלי צה"ל